

Blaž Kutin

Pečat

Zadnjih petintrideset let se stvari kar niso hotele sestaviti skupaj. Čutil sem, da imam svetu kaj ponuditi, želel sem biti uporabljen, koristen, in kot tak tudi spoznan, a mi je to vedno znova nekaj preprečilo, nekaj globoko zakoreninjenega v meni. Želja pa je ostajala in ob jutrih po prekrokani noči sem se celo poigraval z mislijo, da bi začel, če nič drugega, pisati kratke zgodbe ali kaj takega, kar koli. Živel sem v pritlični garsonjeri v Kreuzbergu, s psom Feliksom, ki sem si ga nekoč nabavil v upanju, da ga bom naučil trikov in ga potem snemal ter se preživljal z objavami posnetkov. Kljub temu sva postala dobra prijatelja in povsod sem ga jemal s sabo, v trgovino, v bar, v trafiko. V njem sem našel poslušalca za svoja mučna razpredanja in za to sem mu bil nadvse hvaležen.

Potem sem v baru za vogalom, kjer sem bil že nešteto krat, spoznal Martino, ki je tja prišla prvič. Bila je nekaj let starejša od mene, zgledala pa je res dobro, resna in zrihtana, še zvečer v poslovnem kostumu. Kako lep glas imaš, je rekla in vprašala, ali pojem. Pojasnil sem, da z veseljem, ampak žal nimam sluha. Ta večer sva klepetala o vsem mogočem, potem pa sem pristal pri njej, kjer me je zjutraj pričakala kava in pod njo sporočilo, naj se počutim kot doma in počakam, da se vrne iz službe. Martina je delala pri nemških železnicah, bila je neke vrste funkcionarka, kar je bil za njeno starost verjetno kar uspeh. Tja je hodila zjutraj in se vračala zvečer, utrujena, ampak zadovoljna. Stanovanje je bilo prostorno in sodobno

opremljeno, precej udobno, ko si se mu enkrat privadil. Vse manj se mi je hodilo domov in tako sva vse pogosteje ostajala tu, Feliks in jaz, kjer sva imela vse. Feliks je sicer malo pogrešal svoj rajon, a mu je tudi nova soseska postajala vse bolj všeč. Ne vem, kaj je Martina videla na meni, ampak bila je takšna ženska, da si ji verjel – kar koli je že videla, je moralo biti dobro. Kmalu sva se precej zblížala in vpisala me je v kuharski tečaj. Tako jo je vsak večer pričakala drugačna večerja, ki sem si jo zamislil čez dan. Bila je prijetna, a prazna rutina, in Martino je začenjala vse bolj motiti moja neizpolnjenost. Vneto me je spraševala, ali bi se hotel izučiti za to ali ono, ali bi poskusil s tem in tistim, a kaj, ko mi je za moje pojme vedno umanjala sposobnost, na določenem področju nujna za uspeh.

Nekega dne me je navdušena poklicala iz službe in rekla, naj takoj pridem tja. Ko sva s Feliksom prišla, mi je razložila, da se je šefu železnic tašča pritožila, da ne more več poslušati tega prekletega ženskega glasa, ki se iz leta v leto, kadar koli sede na tramvaj ali na mestni vlak, pred vsako postajo oglašča iz zvočnika. Vse mesto ga je bilo polno, še ponoči ji je odzvanjal v glavi, kako hladno, robotsko bere imena postaj, ene za drugo. Ker se je šef železnic tašče bal kot hudiča, so se odločili, da bodo vse skupaj posneli na novo, vsa imena vseh postaj v mestu, za celoten javni prevoz. In Martina je bila prepričana, da sem kot nalašč za to, da jim posodim svoj glas. Opozoril sem jo, da ne znam nemško, a je rekla, naj ne skrbim, ker v podjetju itak vsi govorijo angleško. Še vedno nisem bil prepričan, a dala mi je jasno vedeti, da ima dovolj mojih večnih izgovorov, zato sem se odločil, da se tokrat ne bom upiral – bo že sama sprevidela.

Popeljala me je po dolgem hodniku in predstavila sodelavcu, ki je bil zadolžen za projekt. Ta me je prosil, naj izgovorim nekaj imen mestnih ulic, prvo, kar mi pade na pamet. Izstrelil sem imeni svoje in sosednje ulice, Dieffenbachstrasse in Graefestrasse, čeprav sta iz mojih ust po mojem mnenju zveneli precej neprepoznavno. Martinin sodelavec je pomislil in potem rekel, da je imela Martina kot vedno prav, res imam lep glas. Vprašal me je, ali sem pripravljen sprejeti delo, in me prosil, naj mu pošljem svoje podatke za pogodbo. Ko sem slišal za višino honorarja, se mi je kar zavrtele – toliko nisem zaslužil v zadnjih petih letih. Seveda se nisem upiral, tako neumen spet nisem.

Odločil sem se, da se dobro pripravim in dam vse od sebe. Naslednje dni sem preživel pred zemljevidom mesta in se pifljal imena postaj mestnega prevoza. Imel sem precejšnjo tremo, ki pa jo je vedno znova blažil Martinin ljubeč pogled: punca je res verjela vame. Prosil sem jo, naj mi popravlja izgovarjavo, a je rekla, da zveni čisto okej in naj nič ne skrbim. Ko je napočil

prvi snemalni dan, sem zjutraj popil surovo jajce in se odrekel cigaretam. V studiu so me pričakali Martinin sodelavec in sam šef železnic s svojo taščo, ki me je želela osebno spoznati. Bila je zelo prijazna, rekla je, kako me je vesela in da komaj čaka, da že enkrat zamenjam tisto grozno žensko. Ko smo začeli snemati, me je moral Martinin sodelavec najprej večkrat ustaviti. "Bolj odločno," je razložil. "Zveneti morate skoraj ukazovalno, dovolj strogo, da tudi zaspance poženete s sedežev. Zaupajte vase, pa vam bodo zaupali tudi drugi." Precej besed mi je delalo težave, še posebej daljše in pa tiste z izrazito nemško izgovarjavo. Samemu sebi sem zvenel trdo, če sem se primerjal s tem, kako so ulice izgovarjali drugi v studiu. Vendar nihče ni nič rekel, jaz pa tudi nisem hotel po nepotrebnem drezati. Ko sem se enkrat privadil temu, da se ob branju obenem smehljam, tako so mi namreč svetovali, je delo hitro napredovalo, in dopoldne nam je uspelo posneti celoten ton za tramvajске linije, potem pa nas je šefova tašča peljala na kosilo. Popoldne smo se lotili podzemne železnice, naslednji dan smo obdelali še nadzemno in avtobuse.

Nisem se mogel načuditi nemški učinkovitosti, vse je potekalo popolnoma gladko in konec tedna sem imel honorar že na računu. Že pozitivno stanje bi me spravilo v dobro voljo, kaj šele takšna vsota – kar nisem se je mogel nagledati. Vesel sem bil tudi za Martino, ki je uživala v občutku, da je poskrbela za svojega moškega, in za Feliksa, ki je kar lajal od veselja, da me je enkrat spet videl nasmejanega. Mesec dni pozneje so ženski glas zamenjali z mojim in takoj sem si kupil mesečno vozovnico ter se ves teden vozil naokrog in poslušal. Čuden občutek, ki sem ga pri tem imel v grlu in trebuhu, mi je Martina razložila kot ponos. Končno sem nekje pustil svoj pečat, in četudi se mi ne zgodi več prav nič na tem svetu, je moje življenje dobilo smisel.

Seveda sem komaj čakal, da me obišče oče. Čeprav sem v Berlinu živel že dvanajst let, ni bil še nikoli tu. Redko je potoval, meni pa je bilo nerodno, a zdaj sem živel pri Martini in imel sem mu kaj pokazati. Pripeljal se je z vlakom, s sabo je imel le majhno potovalko, čez ramo pa je ob sebi stiskal svojo moško torbico z denarnico in potnim listom. Objela sva se, potem pa sem mu predstavil Martino in Feliksa in odšli smo na večerjo. Takrat sva mu povedala vse o mojem dosežku. Bil je vesel in rekel je, da komaj čaka, da se zapelje s čimer koli že in me tudi sam sliši. To noč nisem zatisnil očesa.

Naslednji dan sva se z očetom vkrcala na tramvaj, z nama je bil seveda tudi Feliks, in se odpeljala nekaj postaj do podzemne železnice. Oče je zavzeto prisluhnil, kadar koli sem se oglasil iz zvočnika, in zamišljeno prikimal, rekel pa ni nič. Prestopila sva na podzemni vlak in tudi na

njem še vedno ni spregovoril. Šele na končni postaji, ko sva izstopila, me je pogledal in začudeno vprašal, ali jih nič ne moti moja izgovarjava. Razložil sem, da očitno ne, sicer bi že kaj rekli. Mu ni všeč? Priznal je, da se mu zdi neverjetno, da se v vseh letih v Nemčiji še vedno nisem naučil jezika, in zdaj me to seveda tepe. Nisem razumel, kaj s tem misli. Zakaj bi me teplo, ko pa se je izkazalo ravno nasprotno? Tudi brez znanja nemščine sem uspešno opravil svoje delo in vsi so bili zadovoljni. Ampak oče je rekel, da bi se o tem dalo razpravljati in da se je najlažje skriti pred resnico. "Samo merila si moraš postaviti dovolj nizko, pa je," je pojasnil.

Z Martino sva mu razkazala mestne znamenitosti, iz nekega razloga je bil še posebej navdušen nad rusko ambasado, potem pa sva ga zvečer pospremila na vlak, kajti moral je nazaj, saj je imel naslednji dan ob štirih popoldne trening telovadnega društva, ki ga ni hotel zamuditi. Vprašal me je, ali mislim za novo leto priti naokoli, in mi položil na srce, naj se vendar malo bolj potrudim. Ko je vlak odpeljal, smo z Martino in Feliksom odšli na pivo v bar, kjer sem jo spoznal, da sem se ga lahko dobro napil.

Prihodnje dni sem preživel po tramvajih in vlakih, vedno znova sem se poslušal: "Naslednja postaja: Alexanderplatz. Naslednja postaja: Friedrichstrasse." Tisti prijetni občutek v grlu in trebuhu je povsem izginil, s kritičnim ušesom sem poskušal zaznati vsako najmanjšo napako in ob enem razmišljal, kako naj prepričam vodstvo železnic, da bi mi vse skupaj dovolili posneti še enkrat. Martina je rekla, da sem smešen in da je vse skupaj neumnost. Razložila je, da tudi moj oče ne govori nemško – kako naj bi torej vedel, ali besede izgovarjam pravilno ali ne? Ona in njeni sodelavci menda bolje vedo, kaj je prav in kaj ne. Takšna je bila Martina, brihtna in sposobna, kako naj bi se kosal z njo? Ampak tudi njena prepričevanja in prigovarjanja niso zalegla – s svojim glasom, ki ga je bilo naenkrat polno mesto, preprosto nisem več mogel živeti. Na lastno pest sem odšel k njemu sodelavcu in ga polno uro poskušal prepričati v ponovno snemanje. Povedal je, da je že do prvega snemanja prišlo samo zaradi šefove tašče in da so morali denar zanj vzeti od nekod drugod. Ne bi mogel opravičiti ene dodatne snemalne ure, četudi bi to hotel, sploh pa sem po njegovem mnenju zvenel izvrstno in bi se lahko kosal celo z marsikaterim Nemcem, pa naj verjamem ali ne.

Z Martino se kmalu v ničemer več nisva strinjala. Še sreča, da je bil tu vdani Feliks, ki je vedno rad prisluhnil mojim mučnim razpredanjem, za kar sem mu bil nadvse hvaležen. Dneve sem preživljal v pripravljanju skupnih večerij, kar mi je prinašalo še manj zadovoljstva kot prej. Da bi se izognila večnim prepripirom, sva se z Martino slednjič odločila, da si

najamem pritlično garsonjero in se odselim nazaj v Kreuzberg, tja, kjer me je našla. Zaželela mi je vse najbolje in mi iskreno položila na srce, naj si vendar začnem zaupati, potem pa je nisem videl nikoli več.

Naslednjih petintrideset let se stvari kar niso hotele sestaviti skupaj. Tudi kuhati se mi več ni ljubilo, in kadar sem že šel ven, sem se vozil samo še s kolesom. Vsake toliko sem se po telefonu slišal z očetom, ko je bil še živ, tja pa sem hodil bolj poredko. Neko pomlad mi je pisal, da je bral, da tudi v Ljubljani iščejo primeren glas, ki bi oznanjal postaje mestnih avtobusov, in mi svetoval, naj pridem in se udeležim avdicije, kajti kdo ve, konec koncev je res, da imam s tem nekaj izkušenj. Sicer sem spakiral in se odpravil na letališče, a že na postaji podzemne železnice sem si premislil in se raje obrnil nazaj. Feliks se je medtem močno postaral, jaz pa sem se spet celo poigral z mislijo, da bi začel, če nič drugega, pisati kratke zgodbe ali kaj podobnega, kar koli. Ampak vse, kar mi je uspelo nekega prekrokanega jutra spraviti na papir, je bila pesem o posušenem listu, ki se je še komaj držal veje drevesa ob mojem dvoriščnem oknu. Bila mi je zelo všeč, vendar sem se vseeno odločil, da je nikomur ne pokažem.

Osemindvetdeset

Že leto in pol sem kelnaril, medtem ko se iščem, živel pa pri starših in še vedno veliko hodil ven, ko je neko popoldne za eno od miz sedla starejša gospa, se vljudno predstavila, da je Majda, in povprašala, kakšno pivo imamo na voljo. Imel sem gnečo, ampak v njenem glasu je bila pritajena blagost, zaradi katere sem za dragoceno minuto zanemaril druge stranke. Razložil sem, da imamo na voljo osemindvetdeset vrst piva in vprašal, katerega po navadi pije. Začudilo jo je, zakaj ravno osemindvetdeset in ne sto, in priznal sem, da ima kar prav, ampak o tem nisem vedel nič. Rekla je, da piva nekako nikoli ni pila, ampak da je radovedna. Za trenutek se je zamislila in ravno, ko sem že hotel oditi, oznanila, da bo poskusila vse po vrsti, tako da naj kar prinesem prvega. Nisem je vzel resno, te njene napovedi, ampak ker so me medtem že klicali od treh drugih miz, tudi komentiral nisem. Malo pozneje sem ji prinesel prvo steklenico, ki sem jo zagledal v hladilniku. Bilo je belgijsko, bilo je drago in sicer ga niso pogosto naročali. Gospa Majda je naredila požirek in se namrdnila, kot da bi hotela reči, takšna je torej ta pijača, ki jo vsi okoli mene vedno pijejo. Opazil sem, da je oblečena preprosto in okusno, kot nekdo, ki da na videz, a nase noče vleči pozornosti; delovala je skromno in preudarno. Preden sem se spet posvetil drugi klienteli, sem še ocenil, da ima nekaj čez šestdeset let, da se je najbrž pred kratkim upokojila, v življenju pa ji kot večini ni šlo čisto vse po načrtih. In da verjetno ne bo spila več kot eno steklenico.

Čez kake pol ure me je spet poklicala, poročala, da se človek privadi okusu, in prosila, naj ji prinesem naslednje pivo. Medtem sem pozabil na njeno navodilo in ji prinesel isto znamko, a me je zavrnila in potrpežljivo ponovila, da bi rada poskusila vse – prinesem naj torej drugo. Vprašal sem, ali želi spet belgijsko, pa ji je bilo vseeno, češ, vsako bo prej ali slej prišlo na vrsto. V tonu, ki je jasno nakazoval, da mi ne želi povzročati dodatnega dela, je povedala, da ji lahko prinašam po državah ali po abecedi, kot mi srce poželi.

Večina gostov je pila slovensko ali češko pivo, zato sem ji prinesel dansko. Za hip je preučevala etiketo, potem pa je srknila kot nekdo, ki sredi Provanse pokuša vino. Sledili so trije veliki, žejni požirki, po katerih se je zadovoljno skremžila. Zavedel sem se, da še kar stojim ob njej in jo gledam. Bilo je nenavadno, v tem zanj tujem okolju je delovala fascinantno, čeprav nisem točno vedel, zakaj, kajti konec koncev sem bil vaju najrazličnejših ljudi. Ob tretjem pivu je začela kramljati z gosti za sosednjo mizo. Imel

sem veliko dela, zato sem ujel samo nekaj kratkih, naključnih izmenjav izven konteksta pogovora. Tako sem na primer izvedel, da je z drugega konca mesta, sem jo je pot zanesla čisto slučajno, ima sina, za katerega sumi, da se je znašel v krizi srednjih let, in da rada posluša Edith Piaf. Četrto pivo se je je že kar prišlo. Prišla je sredi popoldneva, ampak pila je počasi in zdaj smo zapirali. Ko sem ji rekel, da moram zapreti, je razumevajoče prikimala in vprašala, kdaj jutri odpremo. Povedal sem, potem pa naprej pospravljaj mizo – čez noč jih moramo vedno umakniti noter, šef pri tem vztraja. Ampak ni odšla, kar sedela je tam in srkala svoj zadnji požirek, ki ga je razvlekla v nedogled, jaz pa sem se slednjič odločil, da je ne bom nagnal – pa ne, ker bi hotel narediti izjemo, le nisem se spomnil lepega načina, kako bi jo. Tako je na koncu ostala samo še gospa Majda za svojo mizo, sama samcata sredi velike prazne ploščadi. Sploh ni bila videti nebogljenja ali osamljena, nič takega, prej zadovoljna. Pripito zavaljena v pleten stol je delovala razmeroma dobre volje, kot nekdo, ki se mu za razliko od vseh drugih na tem svetu ne godi čisto nič hudega, a je tudi tega že povsem vajen. Zaklenil sem, ji prikimal v pozdrav, ona pa mi je odzdravila z nasmehom, in odšel sem na žur k Tamari.

S Tamaro sem imel načrte, ki so še isto noč padli v vodo, tako da sem preveč popil in naslednji dan sem bil vse prej kot v formi. Bil je pasji dan, rahlo je rosilo, bolela me je glava in Tamara se je izkazala za navadno prastico. Gospa Majda pa je še vedno sedela tam. Ko je zaslišala, da odklepam, se je prebudila iz rahlega dremeža in se takoj spet nasmehnila. Pozdravila sva se, potem pa je vljudno počakala, da postavim mize okoli nje. Vprašal sem jo, ali bi kavo, vendar je raje naročila kar naslednje pivo. Nisem se več spomnil, katere danske in belgijske sorte je že poskusila, zato ji je bilo najlažje prinesiti kar union. Ogledala si ga je z enakim zanimanjem kot prejšnji dan uvožene steklenice. Povedal sem ji, da je ta naš, ona pa je kot vedno najprej naredila majhen požirek, premislila o okusu, ter se zatem pošteno odžejala. Pomislil sem, da ji gre vedno hitreje – človek se privadi, to ve vsak, in že kar vnaprej sem pripravil še steklenico laškega. Kazalo je, da si bom moral organizirati neki sistem izločanja, če bo šlo tako naprej, sicer kmalu nihče več ne bo vedel, katero je že spila in katerega ne. Ko sem ji omenil, da bi si morda morala začeti zapisovati, se je zasmejala in rekla, naj nikar ne skrbim, saj ima izvrsten spomin.

Ob guinnessu je navezala stik s sosednjo mizo in z njihove strani sem med hitenjem gor in dol večkrat zaslišal sproščen smeh. Gosti so se menjali, gospa Majda pa je ostajala. Zvečer sem pospravil in zaklenil, naslednji dan odklenil in postavil, ona pa se ni premaknila in tudi dobra volja ji ni

pošla. Tako je spila svoje dvainštirideseto in sedeminšestdeseto pivo ter spoznala večino mojih stalnih strank. Šesti ali sedmi dan, ne spomnim se več točno, se je nenadoma dvignila in odšla lulat. Tako me je presenetilo, da sem kar obstal. Medtem je prišel neki mlad par in hotel sesti za njeno mizo, a sem takoj reagiral, in sicer tako burno, da je še mene šokiralo. Gospa Majda se je po nekaj minutah vrnila s stranišča, sedla nazaj in se mi nasmehnila, kot da je bilo vse skupaj popolnoma normalno. Spomnil sem se, da heinekena še ni pokusila, in ji ga prinesel. Zdaj sem jo vendarle vprašal, ali bi morda kaj prigriznila, na razpolago nisem imel veliko, sendvič s šunko ali kikirikije, in res je prijazno privolila. Ker je bila tu že ves teden, sem ji prinesel kar oboje, in ker je medtem pivo spila, še naslednje. V sendvič je ugriznila enkrat samkrat, dobro prežvečila, preden je pogoltnila, potem pa se ga ni več dotaknila; skledica s kikirikiji je prav tako ostala polna. Zato pa je do zapiranja spila še dve pivi.

Seveda sem o njej pripovedoval vsem, ki sem jih v tistih dneh srečal. Ljudje so prihajali na kavo, samo da bi jo lahko videli na lastne oči. Ko je napočil dan, do katerega je gospa Majda popila šestindeset piv, torej sta ji manjkala samo še dva, se je v lokal najavila lepa množica ljudi. Vsak je hotel biti zraven, ko bo spila zadnjo steklenico, predvsem pa nas je vse zanimalo, kaj se bo zgodilo zatem. Bo preprosto plačala in odšla? Bo začela od začetka? Prejšnji večer smo pri Tamari, s katero sem se ravno spet na kratko spečal, ugibali, kaj bo rekla in kaj storila. Prasica Tamara – res ne vem, kaj je dobro zame – je bila prepričana, da bo gospa Majda s piva prešla na vino, meni pa se to ni zdelo verjetno. Po pravici povedano nisem vedel, kaj pričakovati.

Ampak ko sem tisto dopoldne prišel, da bi odprl, je bila njena miza prazna. Najprej sem mislil, da si je šla pretegnit noge, kar bi bilo povsem normalno pričakovati, vendar je ni bilo nazaj in po nekaj urah sem končno popustil ter neki družbi dovolil, da zasede njeno mizo. Tako kot je prišla, je tudi odšla: nenadoma in brez razlage. In ne da bi počakala na račun, ampak res je tudi, kar sem z užitkom zabrusil privoščljivi Tamari: da takega prometa kot tisti dan vseeno še nikoli nismo imeli.